

José Ángel Herrero-Velarde

Zinemaldiko film hautatzailea

«Gorroto ditudan filmak eman ditugu Zinemaldian, normala da»

Zinemaldian zer ikusiko dugun eta zer geratu den kanpoan José Ángel Herrero-Velardek erabakitzen du, beste sei pertsonarekin batera. Horretarako, jaialdiaren barrunbeetan 30 urte baino gehiago daramatzan 66 urteko donostiar honek bost hilabetetan 500 film inguru ikusi ditu, egunean hiruzpalau; onartu digunez, batzuetan asmatu egiten du aukeraketan, bestetan ez.

Testua eta argazkiak:

MIKEL GARCIA

Profesioz notarioa zara, erretiratu, baina zinema kritikari aritu zinen hainbat argitalpenetan, baita Kresala zineklubeko zuzendari ere. Beti zinemari lotuta.

Gaztetxotan, nire familiari buruan sartu zitzaion hizkuntzak ikasi behar nituela eta Parisa bidali ninduten uda batez, frantsesa ikastera. 1960ko hamarkada zen eta frantsesa

ez nuen gehiegi ikasi, baina kartelera izugarria aurkitu nuen zinema-aretoetan, klasikoa eta garaikidea, hemen zentsura indarrean zegoen bitartean. Zaletu egin nintzen, bueltan Kresala zineklubean sartu eta Zinemaldia garai hartan elkarte ugari ordezkatutako batzordeak gidatzen zuenez, parte hartzera gonbidatu ninduten Kresalaren izenean.

1979tik zaude Zinemaldian. Asko aldatuko zen ordutik.

Bai, batez ere egoera politikoa. Sasoi hartan hiriak giro beroa bizi zuen, era guztietako mugimendu eta alderdi politikoak jaio ziren eta horrek haize berriak ekarri zituen, baina baita gatazka asko ere. Edozein kontuk talka eragiten zuen eta kanpotik zetozenak harritu egiten ziren hemengo liskarrekin, etortzeko erreparoa zituen industriako jendeak, pelikula ekartzeko ere arazoak genituen, Zinemaldiak lehiakor izaera galdu zuen... Dena genuen kontra. Diego Galánnek 1985ean zuzendaritza hartu zuen arte, ozta-ozta biziraun genuen, ordura arte etengabe aldatzen zuten zuzendaria edo zinemas ulertzen ez zuen zuzendariren bat jartzen zuten, eta boluntario asko zegoen, baina profesionaltasun gutxi. Oso lan baldintza zailetan aritu ginen eta urtero esaten zen azken urtea izango zela; ziur naiz urteren batean paso egin izan bagenu, betirako desagertuko zatekeela Zinemaldia. Gaur egun daukaguna, hein handi batean, urte haietan biziraun izanaren ondorio da.

Zinematografikoki ere asko aldatu dira gauzak?

200 bat film ikusten genituen orduan, aurtur aldiz ia 2.000, euskarri hobeak ditugulako eta bidaia askoz hobeto antolatuta daudelako. Ondorioz, aukeratzeko gehiago daukagu eta ekarritako pelikulen kalitatean ere eragiten du. Egia da urteko uztaren arabera ere badela, batzuetan asko ikusiagatik ez duzulako aurkitzen film interesgarriak eta beste urte batzuetan soberan dituzu.

Bereziki gogoan duzu urteren bateko uztza?

Gogoan dut adibidez Woody Allenen *Manhattan* filmarekin inauguratu genuela behin, eta beste behin *Apocalypse Now* eman genuela klausuran, pelikula bikainak, baina ez zituen Zinemaldiak estreinatu, bigarren eskuokak ziren. Gaur egun argitaragabeko pelikula eskatzen ditugu Sail Ofizialerako eta zailagoa da maila horretako lanak topatzea, baina esaterako Cronenbergren *Eastern Promises* eman genuen duela urte batzuk eta oso film ona da.

Aldiz, iazko Zinemaldia txartat jo zuten kritikariek.

Bai, baina ez zen izan ez genituelako film onenak hartu, baizik eta urteko uztza ez zelako ona izan. Zuzendari onek ere, berme bat ematen dizuten horiek, ez dute beti asma-

"Iazko Zinemaldia txarra izan zen, baina urteko uztza ez zelako ona izan. Cannesko jaialdia ere oso kaskarra izan zen"

tzen. Iazko Cannesko jaialdia oso kaskarra izan zen eta Cannesko jaialdia kaskarra bada, horrek esan nahi du urteko uztza kaskarra dela, Cannesen ez dituztelako harribitxiak ihes egiten uzten. Aurtur alderantzizkoa gertatu da: aparteko urtea izan da eta ikusi ahal izan dugunak soberan gaingitzen du iazkoa.

Hautaketa Batzordean egotea ardura handia al da?

Teorian bai, baina tira... Neketsua da, hori bai, pelikula gehientsuenekin zalantzak dituzulako baztertzeko garaian. Ongi dago, baina... zer egin? Aurtur 1.900 pelikula ikusi ditugu batzordeko zazpi kideen artean, bakoitzak batez beste 500 bat bost hilabetetan; hots, hiruzpau pelikula egunean; eta burua oso esna izan behar duzu erabakitze "pelikula hau bai, hau ez, hau agian eta beste batek ere ikus dezala", baina azken aukera hori ezin da gehiegitan baliatu. Sartu berriek beldur hori dute: "Nik ezetz esaten badut, ezetz da?". Noski, bestela denek 1.900 filmak ikusi beharko genituzke eta ezinezkoa da. Norbaiti filma gustatuz gero, ordea, ez da zuzenean sartuko, Zinemaldian ez da onartzen batek bakarrik ikusi duen pelikularik eta gutxienez beste batek ere ikusi behar du.

"Kritikak agian ez ditu aurtengo filmak hain ongi jarriko, baina publikoari gustatuko zaizkio eta niretzat hori baikorra da"

Zein irizpideren arabera hautatzen dituzue filmak?

Interesgarria izatea, betikoa kontatzen ez duen istorioa eskaintzea, aktoreek lan ona egitea... hartzen dut nik kontuan, baina batzuen eta besteen irizpideak ezberdinak dira. Nik gorroto ditudan eta Zinemaldian eman diren filmak daude, baina normala da. Esperientzia nahikoa daukat esateko "niri ez zait filma gustatu, baina beste batek ikus dezala, ziurrenik gustatuko zaio-eta". Batzordeko kide gehienek urte asko daramatzagu eta primeran ezagutzen dugu elkar, erraz lortzen dugu adostasuna eta apustuak ere egiten ditugu gure artean, zein filmek izango duen harrera beroena-eta. Nik adibidez ildo gogorreko zinema, hermetikoa, esperimental, narratiboa ez dena ez dut atsegin, hasiera batean behintzat, baina jaialdietan ugari dira halakoak. Kritikari jakintsuek gorai patzen duten eta publiko orokorra izutzen duen zinema gaitzagoa zait, baina beste kide batek ondo baloratu dezake txarra ez bada, eta aurrera egingo du.

Iaz edo duela bi urte Madrilgo hedabideek eta industriak larrutu egin gintuzten esanaz oso zailak ziren filmak jartzen genituela, ez zirela industriakoak. Bada, horiek izan dira

gustatu zaizkigunak. Eta etorri zitzaizkigun, “nolatan ez duzue halako filma jarri?”, ez zaigulako gustatu. Dena den, oreka bilatzen ere saiatzen gara, egon daitezen industriako pare bat, beste pare bat intelektuala-goak...

Kritika horiek guztiak, industriarenak, hedabideetakoak, epaimahaiarenak... zein neurritan hartzen dituzue kontuan?

Epaimahaia beste zazpi pertsonen osatzen dute eta logikoa da gure iritziarekin bat ez etortzea, ez gaitu harritzen. Kritikari dagokionez, ez dugu dena aintzat hartzen, baina bai irakurtzen. Jaialdi honek, hainbatek pentsatzen duenaren kontra, jende asko asebate behar du: goi mailako kritika (*Cahiers du Cinéma* gisakoa), kritika lokala, publikoa, industria. Dena hartu behar dugu kontuan eta mundu guztia pozik uzteko moduko eskaintza osatzea da gakoa; badakigu halakori ez zaiola film hau gustatuko, baina gustatzen ez zaizkion filmak asko badira, kontuz!

Hainbeste urtetako esperientzia baliagarria izango zaizu Hautaketa Batzordean.

Pelikulak segurtasun handiagoarekin epaitzeko balio dit, baina hala ere denek egiten dugu huts noizbait. Duela hamabost bat urte, AEBetako film bat nik bakarrik ikusi eta atzera bota nuen, tontakeria bat iruditu zitzaidalako, eta gero oso harrera ona izan zuen beste hainbat jaialditan, zuzendaria ere famatu egin da ondoren... Pelikula asko dira ikusi beharrekoak eta denok dugu horrelako hutsen bat. Neketsua da, batez ere azken hila-betea, baina lan polita, zinema atsegin baduzu. Gainera, alderantzizkoa ere gertatzen da: *El hombre de al lado* argentinarra dago orain aretoetan eta harrera beroa egin diote kritikak eta publikoak; bada, bere garaian Zinemaldirako hautatu nuen baina kideek ezetz esan eta ez genuen jaialdian eskaini.

Aipatu duzunez, iazkoa baino uzta hobeia izan da aurtengoa. Nola dator 59. edizioa?

Ez naiz inpartziala, baina oso ondo ikusten dut, batez ere gauza oso desberdinak daude-

“Aurkikuntzak arraroak dira. ‘Jenio berria da’ esan aurretik, kontuz, lehen filma du. Zuzendariaren laugarren edo bosgarren pelikulara itxaron behar da benetan ona dela baieztatzeko”.

lako. Oreka lortu dugu eta “publiko orokorrarentzat” deituko genituzkeen film gehiago daude, beste urte batzuetan baino. Kritikak beharbada ez ditu hain ongi jarriko pelikula horiek, baina publikoari gustatuko zaizkio eta niretzat hori baikorra da. Zabaltegi eta Zuzendari Berriak sailetan ildo gogorragoa sartu dugu, zuzendari berriekin hain justu eskaintza eta alternatiba berritzaileak ekar ditzatela bilatzen dugulako, hobeto edo okerrago eginak, baina ideia bereziak ekar ditzatela, harritu gaitzatela. Bereziak sailean ere inor epel utziko ez duen eskaintza dakargu, polemikoa hainbatetan, jorratzen dituzten gaiengatik eta gai horietara hurbiltzeko eragatik. Eta bukatzeko, *Intouchables* komedia argi eta biziak itxiko du Zinemaldia, jendeak barre asko egingo du eta sentsazio onarekin amaituko du jaialdia.

Baina adibidez *Torrente 4* emango duzue *Made in Spain* sailean. Horrelakoek ere badute lekua Zinemaldian?

Made in Spain atalean irizpidea honakoa da: urtean estreinaturiko film guztien artean, jaialdietan ondo aritu direnak, eta horiekin batera, aretoetan arrakasta izan duten bizpahiruak, hori lortu dutenez pentsa dezakegulako zerbait badutela film horiek. Azken finean, batez ere atzerriko jendeari eta industriari zuzenduriko saila da, hemengoek aukera izan dutelako pelikula horiek aurretik ikusteko.

Bereziki harritu zaituen zuzendaririk topatu al duzu?

Harritu askok egin naute, baina hainbatek txundituta uzten zaitu bere lehen filmarekin, irrikitan itxaroten duzu hurrengoa eta ez da ona. Zuzendariaren ibilbidean laugarren edo bosgarren pelikulara itxaron behar da benetan ona dela baieztatzeko. Aurkikuntzak arraroak dira, ez dira egunero agertzen eta norbaiten *opera primaren* laudorioak tentuz hartu behar dira. Edizio honetan, hala ere, film laburrekin oso emaitza onak emanak zituen baina lehen luzea duen Provost belgikarraren pelikula [*L’envahisseur*] sartu dugu

Perlak sailean eta film harrigarria egin du. “Jenio berria da” esan aurretik ordea, kontuz, presarik gabe, lehen filma du, baina egia da gertutik jarraitu beharreko zuzendaria dela.

Nola ikusten duzu Donostiako Zinemaldia, nazioarteko jaialdi saltsan?

Jaialdi bakoitzak bere nortasuna eta helburuak dauzka, eta bakoitzak badaki non dagoen, noraino iritsi daitekeen eta zertan hobetu dezakeen. Donostia handienetan txikiena da, Venezia, Cannes eta Berlin aintzat hartuta, baina dauden jaialdi txiki andanaren artean handiena da. Latinoamerikarentzat jaialdi garrantzitsuenak gara eta akaso nazioarteko oihartzuna hobetu beharko litzateke. AEBetan adibidez ez diete jaramonik egiten jaialdi europarrei, Hollywood daukate eta haientzat zinema da zinema estatubatuarra, baina Europan eta Asian urratsak eman ditzakegu aurrera.

Nagusiki jaialdietako zinema ikusten duzu zuk, komertzialki eskaintzen denarekiko ezberdina, dudarik gabe. Zer galtzen dugu zirkuitu horretatik kanpo gaudenok?

Egia esan, urruneko herrialdeetako filmak, produkzio txikikoak, sarri ez dira areto komertzialetara iristen eta horietako asko

Askatasun handiagoa

“Zinemaldian hasi nintzenetik, esango nuke zinema ez dela ia aldatu kalitateari dagokionez. Euskarri aldetik bai, digitalizazioa-eta, baina eduki aldetik izatekotan libreagoa da, askatasun handiagoa dago bakoitzak bere esperientzioak-eta egin ditzan, baina kalitatez berdintsua da. 1950eko hamarkadako zinema amerikarra, klasiko deiturikoa, hura bai pasa da historiara eta errepika ezina da. Oso zinema gutxi dago kalitate eta soiltasun horrekin, baliabide gutxi eta talentu handiarekin egina. Orain, oro har, baliabide asko dago eta talentu urriagoa. Alegia, egungo film kopuru oparoan, gutxi iristen dira maila gorenera. Hori bai, aniztasun handiagoa dago”.

interesgarriak dira. Gu ere jakitun gara, hala-ko filma oso ondo dagoela, baina ez dela inoiz estreinatuko. Aukera hori ez duenak zer galtzen duen? Aniztasuna, ikuspegi berriak ezagutzeko abagunea, beste herrialdeen begirada, zinema egiteko beste modu batzuk... zinema komertziala nahiko uniforme dela-ko, genero zehatzetan lerrotatua eta oso mastekatua. Egia esan, pribilegioa da gurea, gainera lehenengoak gara pelikula ikusten eta ezin gara kexatu. ■

EGIZU HARPIDETZA EGIOZU HARPIDETZA

Hego Euskal Herrian 138 € / Iparraldean 168 €

Izen-abizenak

Helbidea

Posta kodea Herria

Herrialdea

N.A./I.F.K.

Telefona

e-posta

Kontu zenbakia (20 digitu)

Ikasle bazara (unibertsitate / euskaltegi) edo
Gazte Txartela baduzu %25eko deskontua harpidetzan.

943 37 15 45 • harpidetza@argia.com

Jaso lekuan
kobratu
SEILORIK EZ

argia

1-FD POSTA KUTXA
20160 LASARTE-ORIA
(GIPUZKOA)

TOLESTU

ERANTZUN KOMERTZIALA
Baimen zkia. 17352
(B.O.C. 22/99-06-02koa)

TOLESTU

ZELO-PAPERRA
HEMEN IRIN